MUD 2CEP
68.01.71

EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET
12. aastakäik
Toimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja (ansv. utg.) Hans Schöler
Peatoimetus ja talitus:
EESTI MAJAS, Stockholmis, eiseekäik, Kocksgränd 3
Aadress: Box 16320
103 26 Stockholm 16
Telefon: 21 84 46
Toimetus Eskilstunas:
Toimetaja Jüri Aus
Aadr.: Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna. Tel.: 016/14 77 72
Tellimispostiarve nr. 28650
Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 15:—
Termin (4 kuud) ..... kr. 5:—
Kuu ..... kr. 15:—
Kuulutusehind 75 öörs mm.
Artikuulutused 1 kroon mm.
Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB
Eskilstuna 1970

Eskilstuna-Kuriren
Esmaspäeval, 28. detsembril 1970
Upplaga C
Nr. 299 (3583)

Hrushtshovi mälestusi müüs KGB usaldusmees

NEW YORK (VESI) — Nikita Hrushtshovi "memuaarid" mis praegu ilmuvad ajakirjas "Life" ja avaldatakse ka erisamaluna, on tekitanud elavat arutelu kogu maailma ajakirjanduses, kuivõrd need on autentsed. Hrushtsov ise eitas, et ta oleks oma memuaare välja saatnud, kusjuures mõnedes teadetes märgiti, et Hrushtshov tema enda kinnitusel pole kunagi memuaare kirjutanudki. Seetõttu tekkis arvamus, kas keegi pole lihtsalt kohendanud memuaarideks tema kõnet, mille ta pidas 14. veebruril 1957 nõukogude "parlamendis" ja milles ta teravalt süüdistas Stalinit. Kõne kestis mitu tundi ja selle kestel Hrushtshov oli pundutanud rohkesti lähema ja kaugema mineviku sündmusi.

Olgu nende, memuaaridega kuidas on, fakt on see, et memuaarid toi "Life" toimetusele N. Venest juba kuulsaks saanud N. Vene ajakirjanik Viktor Louis. Viimane on ka varem salajasi käskirju. Venest välja tonud, kusjuures need alati ei ole osutunud ehtsateks. Näiteks tahtis ta Svetlana Allilujeva memuaarile avaldamist nõrja ajada sellega, et sokutas Lääne-Saksa ja Briti ajakirjanduseile käite võltsitud "Svetlana mälestused". See ettevõte aga nõrjas, kuna Svetlana viibib vabaduses ja sai tode kindlaks teha.

Memuaarikirjutaja võj mitte?

Küsimuseks jääb nüüd veel see, miks vene poliitline politsei Hrushtshovi memuaarid välja saatis. Üha teooria järele Kremlis on erandlik rühmitus, kes ei taha kaasa minna Stalini rehabilitatsimise poliitikaga Brezhnev-Kosygini poolt. Teise teooria järele Kremli tahtis saada käsgakatsutavat põhjust Hrushtshovi kohta alla andmiseks. Kolmanda teooria järele KGB-s olevat emeerika luurengenturi CIA mehi, kes olevat aidanud teost välja saata.

● Rio de Janeirost Brasiiliast saabus New Yorki Stockholmis elavaiu Ingrid Linnuste. Brasiilias peatus ta ins. Aimar Rommeni juures ja töötas seal mõnda aega. Ta kavatseb mõni aeg olla ka USA-s.

Laste jõulupuu eesti jõuluvanaga Boråsis

Saabuvate jõulude ootel kogunevad Borási eesti lapsed igal aastal ühisele laste jõulupuule enne jõulu pühi, et näha eesti jõuluvana ja vastu võtta esimest jõulupakki. Ka tänavu toimus traditsioonilne Borási eesti laste jõulupuu pühapäeval 20. jõulukuul Caroli kogudusemaja Maria saalis, mille korraldas Borási Eesti Selts. Kooskõlbimine toimus hubases meeleolus kohvilaudades istudes. Kohale oli saabunud hulgaliselt noori kui vanu, täites kohvilaud viimase kohani.

Jõulukõlinale sõras istles Borási Eesti Seltsi esimees A. Jakobson avasõna, millega ta meenutas jõulutrditsioon, millis ta piisinud sõdu aastaid. Kui varem kodumaal siidistati elavad küünlad jõulukuusel, siis ajaareng on toonud tänapäeval jõulukuuskedele elektrikõlinad. Ainult vähesed veel siidistavad elavad küünlad oma jõululumsel. Küünalde sisn on see, mis toob jõuluroõmu meie südameisse.

Võõrsile saabumise järgi kogunesid eestlased Borási esimest korrn ühise jõulupuu juurde 1944. aastal, et meenutada kodumaist jõulutraditsiooni. See traditsioon on kestnud tänaseni. Ja kui tõna vaadata siis kokkutulnuid neid noori ja nende isasidemasid, siis peab tõdema, et laste jõulupuu korraldamine on küllaltki põhjendatud.

Õpetaja O. Kodres pidas jõulupalvuse, võttes oma kõne aluseks sõnad, "laske lapsukesed minu juurde tulla!" Ta jõulupalvus oli hõogne ja kaaskäskuv oma sõgavs mõtte poolest.

Enne kui saabus lastele jõuluvana maitsti hoolsaltr peremaite poolt servveeritud kohvi ja juteldi. Mudilaste silmad hiilleid vahetpidamatult ukse poole, kannatamatus jõuluvana ootel tegi neid rahutuks. Ja siis lõppuks saabuski oodatud hetk — saabus jõuluvana raske kinkekotiga.

Jõuluvana kutsus kõik lapsed enda ümber ja jagas jõulupakke kõigile. Soimide üüleniseega oldi kõik kasinad, kuid jõrgmisel aastal lubati olla siiki hoolsamad salmide õppimisel.

Kui jõuluvana oli lahkunud, istuti veel kau kohvilauas, A. Jakobsonütles lõppsõna, mainides et laste jõulupuu on olnud alati jõulude sissejõhatuseks ja roõmupäevaks lastele, tuues esimesed jõulutunded südameisse.

ART.

Borási lapsed eesti jõuluvana ümber (EPL-foto Köster).

SOS dokumendid Venemaalt Nõutakse kultuurilist boikotti

Shveitsi ajalehes "Der Bund" avaldati neli SOS-dokumenti, millest sa raktorium Gelstige Freiheit" Moskvast. Dokumendi-sõnumites teatatakse kõik teadmiskõrgu a kultuurilised kont tunnevad huvi vene asutused. Dokument (*kuupäev 20. juuni 1969*) *esitas ehkiirja: Grupp Nõukogude Liidu Teaduste Akadeemia teaduslikke töötajaid.*

Teine dokument (dasatum: 20. juuni 1970), millies nõutakse inimõigusi kõigile, kannab peaklirja "Avalik kiri". Selleil on 31 allkirja. Näiteks esinevad nimed: P. Jakir, W Bukovski, W. Krasin, L. Kosterina, J. Titov ja teised. Koimas dokument on äraleiri kirjast Nõukogude Liidu ülemnõukogu presiidiumile nende isikute kohta, kes viibivad hullumajadesandusliikui "ravil".

Dokumendil on neli allkirja: V.N Tshelõšev, A D Sakharov, A S Wolpin ja P.I Jakir. Neljas on koopia ühest Nõukogude Liidus levitavast kirjast, mille peaklirjaks pöördumine: "Sõbrad, ..." Selles kirjas kõneldakse õigusest liigmese armastusele ja kirjeldatakse kirjanik Natalja Gorbanevskaja saatust. Kirjal on 19 allkirja. Nende hulgas näiteks nimed: I. Bjelgorodskaja, A Wolpin, Z Grigorenko, S Kosterina, P Jakir ja teised.

Esimene dokument kirjutati siis, kui arreteeriti biioloog Jaures Medwedev, kes vähe hiljem paigutati hullumajja. Üleskutses nõidatakse, et ainus vahend Kremli võimumeeste mõjutamiseks läine poolt on diplomaatiliste, majanduslike ja kultuuriliste sidemete katkestamine.

Ka kirjeldatakse selles üleskutses, kuidas need normaalsed inimesed, kes julgeved avaliikult vabadust ja õigust kaitsta, temboldatakse vaimuhaigeteks ning isoleeritakse ühiskonnast. Selleks on nõidi uus võte — hullumaja. See on nende inimeste valimise hukkamine, ja küllaldane hirmust valmet mõjutamist "poliitiaistrilise ravi" kaudu. See "ravi" tahendsb normaalsete inimeste paigutamist teelise vaimuhaigete hulka.

Protestijad nõuavad normaalsete inimeste vabastamist, hullumajast ja nende isoleetimise lõpetamist. Näitena nad esitavad kaks üliõpilast: 18-aastaood Valeria Nowodworskaja ja Olga Jofe, kes pärast lühte protest-demonstratsioonil paigutati Kasani linna psühhiaatrilisse eriklinikusse.

Nõukogude Liidu opositsiooni poolt levitatavad dokumendid kinnitavad, et kõik protestsid poliitilisse vastasette hullumajja paigutamiseks toimuvad kinnise uste taga: lima kohtutuse või tema omaste osavõtuta ja ilma kaitsjata. Näitena esitatakse kirjanik Gorbanevskaja protsess, mis toimus 7. juulil 1970 Moskvas.

Järg lhk. 2

METSAKODU UUDISMAA
POSTIARVE 69 47 71 FALKÖPING
VABAÕHUPIIRKOND EESTI SKAUTLIKELE NOORTELE

Toronto eesti noore surmasõit lumetormis

TORONTO (EPL) — Pühapäeval, 13 dets. Toronto toimunud Tartu Ülikooli aastapäeva aktusel, mida peeti esmakordselt ühinnes Tartu College'i suures saalis, levines kokkutulnute hulgas kurb teade: 21-aastane naisüliõpilane Tiiu Vallner oli reimisel läi raske autoõnnetuse tagajärjel Toronto lähedal koos kahe kanadalasega silmapilkselt surma saanud. Õnnetuse põhjused olid pühapäeva õhtuni seigitamata, samuti kadunu kaaslaste omakesed. Teadaolevalt juhtus õnnetus spures lumetormis — väikene Volkswagen, mida kindlasti ei juhtinud Tiiu Vallner, sõitis ta ei omanud autojuhtimiseõigust, sõitis halva nähtavuse tõttu Markhami-nimelise linnakese juures raudtee läesõidu kohal parajasti möödasõitva rongi vedurisse. Selle juures purunes auto ja kõik sõitjad said silmapilkselt surma.

Politsei läks kurda alles pühapäeva hommikul kontakti luua Tiiu Vallneri vanemaga, kes elab Torontoje ja töötab sõu insenerina. Surmasõidu eestlasna vanemad elavad Torontost lõunale 500 milli põhjapool Sault Ste Marie linnas. Kadunu vanemod, kaaslaste nõmendava teate omasõna tõtte surmasõnimisel nasbusid pühapäeval lennutel Torontosse, et korraldada oma tütre matuseid.

Tiiu Vallner oli nõbiisti Sault Ste Maries kui ka Torontos hästituntud noorema eesti põlvkonna esindajaks, ka elavalt ja aktiivselt võtis osa mitmesugustest eesti ürituisest, mun hulgas oli ta ka innukas rahvastantsija. Oma kooli valimise tõttu valiti ta aastaid tagasi, Sault Ste Marie linna ilusõsukuningannaks, mis sõrstas kanadlaste seas laialdast tähelepanu, tuues Eesti nime korduvalt ajakirjanduse võrgudele.

Tõõtades ligemale kümme aastat Torontos ühe eesti hambaarsti ja hiljem kanadalasest hambaarsti juures hambaarsti-õena, jätkes kadunu õpinguid Toronto Ülikoolis. Alles mõned nädalat enne saatuslikku õõd viedi ta vastu Torontos Eesti Naisüliõpilaste Seltsi tegevülikmeks.

Kadunu ema tõõtas Eesti metsaülikmena ja Kanadas kauemat aega Sault Ste Marie tersevabrikus, kus tõõtab rohkelt eestlasi. Tiiu Vallneri surm on lühikese aja kestel Sault Ste Maries teiseks surmajuhtumiks eestlaste perest, mis enne teda, umbes kõn sega tagasi, läri kohepeal kirikuõpetaja Elmar Petersoo.

Tiiu Vallner.

Sai surma põdrajahil

VANCOUVER (V.E.) — Igaastased tahasid sel aastal esmakordselt Vancouveri eestlaste peret.

Eksinud pissikuulil ohvrina langes Alfred Nõu, 47. a. vana, kes viibis a. dets. koos sõpradega põdrajahil Clintoni rajoonis. Surm oli silmapilkne. A. Nõu on sündinud Muhus. Kadunu oli valluline ja elukutsel iseseisev kalur.

Aleks. Varma surnud

Stockholmis Södersjukhusetis suri kolmapäeva pealeõlunal kell 17 minister Aleksander Varma, Eesti Rahvusnõukogu esimees, E. V. diplomaatiline esindaja Prantsusmaal, endine Helsingi saadik ja Oslo-valitsuse juht Aleksander Varma. Teda tabas esmaspäeval verevalum aju ja ta toimetati haiglasse, kus ega ta ohukord kiiresti halvenes. Aleksander Varma sai 22. juunil 80-aastaseks.

Ta oli sündinud Vilnistul, Harjumaal. Õppis merekõpteniks Kõsnu ja Narva merekoolides, võõti Esimeses Maailmasõjas reservohvitseriks Baltimere laevastiku koosseisu ja liitus iseseisvunud Eesti Vabariigi merevõega a. 1918, teenides Vabadusõja ajal V. Merevõeohvitseride reservi tõlemana, merejõudude staabi adjutandina, staabiülema abina, staabiülemana ning laevakomandörina. Oli õppejõuks merevõe kadetikoolis, jätkates õpingud Tartu ülikooli õigusteadiskonnas, mille ta lõpetas a. 1924 ja kus ta omandas mag. jur. astme a. 1925. Töötas selle järe. e Sõjaministeeriumis juristina. Lahkus sõjavõe teenistusest a. 1928 kapitanaljori astmes. Ta oli vabadusristi I liigi 3 järgu kavaler.

1928 määrati välisteenistuse juridiilise büroo juhatajana, hiljem selle minister-ametite-juristiline osakonna juhatajana, saatkonnanõunikuna Moskvas (1937—1941), peakonsulina Leningradis ja saatkuna Leedus, Rootsis ja vlinatis Soomes. Pagulusee on ta olnud aktiivseid Eesti vabaduse eest võitlejaid. Kuulus EUS perre.

Aleksander Varma.

Eesti Spordiliit USA-s tunnustas eriauhindadega kolme noort tippsportlast — ujuja Toomas Troost, maadleja Agu Lääne ja teivashüppaja Mati Haus.

Joomakultuur Eestis Elupilte punalehest

(VE) — Eestis ilmuvad kommunistlikud ajalehed toovad sagell kohtusalist reportaažhe, mis iseloomustavad praeguse Eesti igapäevast pilet ja kirjeldavad kuivõrd laialdaselt on kodumaal levinud alkoholi tarvitamine. Teome alljesol kolm väikest elupildi kest kommunistlikku ajalehe "Rahva Hääle" järele.

Maire Laos nõhkis koolipinke 16-aastaseks saamiseni, kuid jõudis selle ajaga lõpetada ainult neli klassi. Koolist lahkumise järel tõõtas ta mõned pievad Paistu kohoosis ning siis "Sõpruse" kolhoosis põllnõõlisena ja karjasena. Need ametid aga tüdrukule ilmselt ei meeldinud ja ta jooksis kolhoosist lihtsalt minema. Kuu sega püüdis ta tõõtsa hoida Abja Tooriinavõhrikus, kuid saanud 27. märtsil 18-aastaseks, laskis ka seal jalge ja hakkas sihituõ ringi huikuma.

Savikoti klubis tutvus M. Laos noormeestega ja läks nendga Ants Sülla poole õlina võtma. Oma kaaslaste purjuselekut ära kasutades varastas ta Antsu õe ilme botikud ja kampsuni. Neid hakkas ta rahumeeli ise kandma.

Mõni päev hiljem soitis ta oma kaugete sugulaste juurde Kaismale, kus juhes kohe kolhoosis tõõle hakata. Ent vormistamisega ei olnud tal kiiret ja ajal, mil kodus oli ainult piske laps, võttis ta sugulase kuuetaskust 41 rubla raha ja lahkus.

Nende kuritegude eest võeti Maire Laos kriminaalvastutusele ja anti kohtu alla. 20. amil isoleeriti ta ühiskonnast üheks aastaks ja kolmeks kuuks.

MÄRATSES HAIGLAS

Olles tõõtanud lühikest aega Tallinna paljudes ettevõtetes, sõrdus Kalju Ratassepp Võhma alevisse, kus hakkas restoranis "Kaleva" kelnerriametit pidama. Nõusugune tõõ meeldis teile just seõparast, et vilnavisõõmise võimalused olid suodsad. Iga päev oli tal parajad tuurid peal ning võgiteod ei lasknud end kaua oodata.

Järg lhk. 2.

Stockholmi Eesti Naiskoor pidas Eesti Majas oma jõuluõhtut, kus Viuldaja Sanda Umbhia (paremal) tõi muusikalist kõlakost (EPL-foto Tippo).

Veel laiem liitumine iseseisva EPL ümber!

EPL 28. detsembril 1970

Mõistlik otsus

Ilmirikide survel ja ettepanekul läks hiljuti UNO-s läbi sõnakõuk, et hilmeistrikide poolt tuleks ära keelata, s.o. karitatavaks teha n.n. "sõjapropaganda", igasugused sõnavõtud ja kirjutised, mis kutsuvad üles ründama või kukutama teatud territooriumil kehtivat korda. Rootsi, kes on lojaalne UNO otsustele, ruttas kohe muutma oma karistusseadustikku ning kohtumisteister esitas vastava ettepaneku riigipäevale. Ettepaneku järele pidi seaduse 10 pestüki 16-ndat paragrafi formuleeritama nii: "See, kes avaliikult ohutab rünnakusõjale, mõistetakse sõjapropaganda eest maksma rahatrahvi või kuni kuueks kuuks vanglasse".

Idarüügid oild aeja villa mõtelnud selleks, et suukorvi panna kõigile, kes kritiseerivad praegust status quod, st. kommunistlike riikide poolt loodud uusi piire ja okupatsiooniolukordi. Ja UNO kommuniismõbralikud rüügid ruttasid poolt hääletama, analüüseerimata resultaate. Naga aga nüüd Rootsis toimunud läbutuiksust vaidlusest selgus, puudutab keeld tegelikult ka paljude poolt häälestaud maade endi huvisid. Kui näit. Aafrika rigid nõuavad sanktsioone või koguni relvastatud vahelesatumist Rhodeesias, siis on see ületoodud paragrahvi järele kvalifitseeritud sõjapropaganda. Sõjapropaganda oleks loomulikult ka näit. võitlus Balti riikide vahastamiseks. Per Ahlmark (fp) tõi vaidlase kõlgus m.h. terve rea tõhovad näitesid mõimest maailmapõlehtist, mis läheksid "paragrahvi alla". Voibolla on opetlik lugeda näidet "kuritegelikust artiklist" Baltikumi kohta mis oli peaklirjastatud "Vaba Baltikum" ja kus m.h. oli öeldud:

"Viimasel ajal on meieni ulatunud paljud raporidd rahumuse ile Baltkumis ja vastupanuliikle kohta seal. Teatud vastupanuliikudad, et enam kui 50 protsenti Eesti, Läti ja Leedu elanikkonnast häälestaks N. Liitu kuulumise vastu, kui neil oleks võimalus vabadeks valimisteks. Kahjuks jääb monikord muije, et Rootsi on heaks kiitnud Baltikumi okupeerimise sellepärast, et üks suurrikk meie piiride lähedusees on selle teostajaks. Selle asemel et loomulik anda toetust mitmesugustes vormides Balti pagulasorganisatsioonidele Rootsis ja mujal. Praegu on muidugi Baltikumi vabastamine mõeldamatu: vaevaehaare on liiga tugev ja konflikt selles piirkonnas võib viia suursõjani. Meie ei tea aga, mis tulevik toob. Vene keskse juhtimisse nõrgenemine okupeerituil aladel, rezhiimimuutus Moskvas, vabadusliikumine Baltkumis Tshehhi tüübist — kõik see võib suurendada survet N. Liidu vastu ja anda Balti riikidele iseseisvuse. Rootsis peab meil olema selge, et sõjamne vahenemine on meie endi ja demokraatia huvides. Sellepärast tuleb anda kõike abi nendele liikumistelemis toiavad Eesti, Läti ja Leedu vabastamiseks."

Juba sellest näitest on küllalt selgitamaks, et seadusesõnad mõnitamisel seaduseks ohukõnd, võimatu enam kirjutada seda, mida on kirjutatud käesolevat veerut ja mida kirjutavad paljud teised ajalehed ja ajalistaas lehed. Mitte ainult Balti riikide ja rahvaste, vaid ka kõikide teiste analoogiate suhtes "Sõjapropaganda" on lahtine, definecrimata moiste, mida saab kasutada vaagsi suvalisel ja selle tõttu ohtlikel eesmärkidel. Ajakirjanike kõlgus ei ole mõistlik ja ei ole tõttu ei efekt sõna ja tõsiasiadust piirav, sest see võimaldab suukorvi panna igasugustele vahadust ja oiglust rahvastele nõudlevalle häältele.

Ajakirjanduses tekkinud tormist samuti semiisinsaatsiide hoistavaist seisukohtadest (m.h. Publistiklubbiselt, Ajakirjanike Liidult ja Ajalehtede Valjaandjate Ühinguilt), oli seekord kasu. Kohtuministrile sai endale selgeks, et seadusesõnu ei saa demokraatsiises ja ta teatas riigipäevat, et see võetakse tagasi, kuna see tooks kaasa tõsisaid piirmisi sõnavahaduses ja kuna mõiset on võimatu selgeks ja täpselt defineerida. Kohtuminister oli teinud oiged järeldused, tema otsus oli mõistlik ja ilma prestiižikõõmusi arvesse võtmata. Vabaduse aaal jäi suutumatusta.

KL.

SOS dokumendid

Algus lk. 1

Kui ta sõbrad soovisid pääseda kohtusaali, peksti neid univormis "seaduskaitsjate" poolt poolsurnuks. Need, kes ennust pekamise vastu kaitsesid, arreteeriti. Selle kirjelduse lõpus saadetakse: "Inimene võib kõik ema elguseid kaotada, kõik vabadused; aga et inimeseks jääda, peab ta oma võimuse vabaduse säilitama — oigusi lõpmese armastuseks. Ni jääb meile ainult üks võimalus: tõestada, et meie veel inimesed oleme."

Kõik need neli dokumenti saätsavad, et Nõukogude Liidus kasutatakse endist vähi opositsiooni tiksiidiversiteeriks kõigivõrd ja iseteie seadusevastast isoleerimist ühiskonnast. Selleks esineb näiid uue meetodina karistuslaagrite, vangimajade ja sunniitöö kõrval hullumaja, kuhu paigutatakse rahva valimed juhid.

Ametliku praktikas kõneldakse sellest nüüd kui sundisiikust ravist. See "ravi" toimub nüüd on psühhiaatrilises vangimajas, kus võimalik ka inimeste vaimse vastupanu murdimine ja kus toimub nende muutmine vaimuhaigeteks keskel toetistleks vaimuhaigeteks. Sõnga tähendab siis "sundisik ravi" tervete inimeste hullumajatamist ja normaalsuse hävitamist.

Liikumisi läbi raudeesriide

Okupeerituted kodumaa propagandajärele kõlatuse. Rootsis oma venda Marta Lihtjõe, poega Jaan Erm, venda Lahne Tšherikalova, õde Linda Jürmann, õde Zinaida Harlamova, nõuslast Eve Teder, õde Valentin ja Zoja Poljakov, poega Robert Kõbe, venda Tõnu Jaagussaar ja venda Liidia Viikholm.

Kanadas viibis õe juures Minni Vilk, õe juures Hattvie Reiß, venna juures Alfred Selde, õe juures Armand Poland, õe juures Ljubov Tilk, sugulaste juures Ilmar ja Leili Mäeots ja õe juures Helga Tammel.

Taanis oli õe juures Asta Kõiv, lõglimaal õe juures Leida Armilda Kiirs, Läänes-Saksamaal kõlgatse venda ja õde Maks Lauter, sugulasi Juta Vaher, venda Richard Keerman ja õde Enna Kirsiman.

Kohalik elu

STOCKHOLM

ERN ja Balti Komitee uuenata vastuvõit

ERN ja Balti Komitee traditsioonline uuenasta vastuvõtt toimub reedel 1. jaanuaril kella 14.00.–16.00 ERN ja Balti Komitee tuasmaja, Arsenialgatan 1. Organisatsioonide esindajad, ERN kaastöölised ja kõik küllalised on kõik teretulnud. Erikutseid ei saadeta.

ABISTAMISAKTSIOON VABADUSSÕJA VEERANILE

Endine Rõpina rajooni konstaabel ja Vabadussõja veteran (8. jalriig. pst. tiiem) Theodor Protin viibib juba aastaid raske südamehaigena Saksamaal vanadekodus.

Vastavalt Endiste Eesti Politseiametnike Kogu Rootsis juhatuse ülesanitele, Eesti Päevalehes 30. juunist 1970, Theodor Protini maj. abistamiseks on laekunud kr. 510:-, mida juhatus tänuga kõnteerib.

See summa on tõies suuruses T. Protinile edast saadetud.

Theodor Protin palub kõigile lahkletele abistajatele üle anda oma südamlikuma tänu.

EEPIK juhatuse nimel
laekur Valter Murellik
Postgiro 62 74 21-1.

Rektor palub abi pumaste vastu koolis

HUSKVARNA (EPL) — Huskvarna Sanda gümnaasiumi rektor Arne Rundquist on palunud valitsuse abi kooli juures tegutseva ärimuusvasakliku Clarte-ühingu vastu. Ta kirjutab peaminister Palmele, et koolis on ohukord kujunenud väljankannatamatuks, kuna Clarte teostab energiliist vasakpoolset poliitilist agitatsiooni. Mõni hulgas on ühingu koolilõpetajatel õitelnud, et rektor on "usuline fanaatik, kel pole rohkem aru kui koeral".

Koolis on kaebusi tekkinud selle tõttu, et kommunistlikku propagandat levitavad klasside korrapidajad ja mõnikse Clarte'ja FNL publikatsioone, hoolimata sellest, et ette nähtud luba rektoritl selleks ei ole kõlstud. Seinad on kleebitud täis lendlehti.

"Mis pean ma tegema", küsib rektor valitsusell ja üttleb, et vasakäärmuslased hoikoiterevad nii teda kui kooli õpilasnõukogu.

"Meie ei saa heks tõõtada rõhujatega", ütlevad kommenteerimud õpilaskonna Clarte-ühingu esindaja ja rõhutanud, et ühing kavatseb oma probleemid lahendada "võitluse kaudu".

PÕHADETERVITUSI ESINDUSE KAUDU

Fred R. Allik, Helga ja Heino Hallis, Aleksander Klaar perega, Vambola Klauren, Eduard Lipp, Arnold ja Hertha Reindort, August Tomson, Aleksander Vaher abikaasaga, Irene ja Alfred Vahra.

KOITSARVE
NOORTELE Eesti Lipu ja Eesti Lipu Kõrgete
TALLINN ja Eesti Lipu Kõrgete
GÖTEBORG
POSTGIRO 528427

Joomakultuur

Algus lk. 1

Esimese viisnuimus korraldatud mungli eest Rohalikus haiglas voeti K. Ratsepapalt vahadas 15 õõpaevaks. See tetis aga rahsomaks ei teinud. Mõni päev pärast arestist vahanemist korraldas ta tõõpaeva pisemat restoranis sõbraga "korralikur" joomingu, mis lõppes kaklusega. Restoranist väljamisoks kasutas keliner seekord purustatud akent ja lõikas klaasiervaga katki oma sõrme. Nüüd oli tal jällegi aja Võõma haiglasse, sest aga veerest või tühjiks joota. Varasel hommikutunnil termeski purjus ja hirmustaravat vältimusega mees haiglasse, kus sõimu saatel nõudis esmasbi. Samas ta aga keelduks sellest, hakkas mõratsema ja jaokis haigeid hirmutades läbi kõik palatid.

Lõpuks kui kolm meeshaiget mõratsejat kinni hakkasid hoidma, õnestus arstil temaa sõrmehaav siduda. Seejuures K. Ratsasepp sõimas arsti, kõi meditsiinide jahaa ja hoopis kõtesuttunud esemeid vastu selma. Alles pärast nimuti sõstimist ta rahunes. Haigla rahu oli häirtud ligemale tunniks.

Rahvakohtu otsustas mõratseja suugeda kolmeks aastaks range rezhiimiga paranduslikke tõõde kolooniasse.

Tallinna Autobussipargi bussijuhil Gennadi Maksimovil oli kerge õhhapiere — "Kaunaega" tuli tetis vaid paar juhusõitu. Tõõga valmis, otsustas ta sõita tuttava tütarlapse Inna J-i poole, et teda kaasa kutsuda. Vilmane ähnustusi, ja kui mitte arvestada väikest peatust poisri pudeli vesi-ostmiseks, jõuti bussipargi garaažni viperusteta. Seal pesi Maksimov autobussi puhtaks ja paigutas ettenähtud kohale ööseks.

Aeg oli avada pimedikorgid. Maksimov ja Inna J. istusid bussikabiini ja mõnus õraolemine algas. Vein joodud, tuli tahtmine mõned tiirud teha, kusjuures rooli pidi hoidma tüdrlapse. Maksimov sõidutas autobussi sõgedale kohale ja siis istus rooli taha ähkakine Inna J., kellel autojuhtimisest aimugi polnud. Maksimov õpetas õrkvelt, missugust nuppu vajutada ja kuidas käigukangi timmuta. Ennäe imet — buss liikuski paigast!

Just sel ajal sõitis garaažhi teine tõõpäeva lõpetanud autobuss. Kokkupõrke vältimiseks tuli pöörata rooli võimalikult paremale, kuid nüüd läi ette kummilõu silikastkivist sein. Tulemuseks oli lõmmis sõidukitkere ja seinas paras auk.

Uljas napsitõmine tõi Maksimovile kaasa kriminalvastutuse — talle on esitatud süüdistus liikluseeskirjade rikkumises, mis põhjustas avarii. Peaigel tuleb tasuda ligi 400 rubla autobussi ning ile 150 rubla laoseina remontimiseks.

Tiiu Kadak oma kodus Johannesburgis, Lõuna-Aafrikas.

Rahvusvahelise mainega eestlasest lillemaalija

On rõõmustus, kuidas mõõda maailma laialipaisatud eestlased ennasti nii paljudel aladel lähi lõõvad ja nii aktsikohanna kui ka rahvusvahelisegi tunnustuse saavutavad. Ka paljud meie kunstnikud on ära ärataund tähelepanu oma uue kodumaal ja saavutanud ambindu ja prestaali, mille kohta andis ülevaate viimases Mana numbris Endel Kokas. Nüüd oleme saanud endale ka rahvusvahelisell tuntud lillemaalija Tiiu Kadaka näol, kelle elukoht on Johannesburgis Lõuna-Aafrikas.

Pittsburghis Pennsylvanias, Carnegie Mellon University Hunt Botanical Library kogub parimate lillemaalijate toid ülle maailma. Need huitakse seal alal muuseumi korras ja neist korraldatakse iga 2–3 a. järel näitus, peamiselt vahepeal juurde muretsetud töödest. Selles muuseumis on ka Tiiu Kadak esinjõutud kolme maalija ja on paljudel ka osa võtma järgmisest rahvusvahelisest näitusest, mis toimub 1971/72 a. Peale originaalmaalide tulevad seal Tiiu Kadakalt esitamisele 8 pilaanshli (fotografiised reproduktsioonid 4 värvis), ta raamat 12 piidiga, jõulukaarte ja kaanellustratsioone, millega ta ka tegeleb. Kõicelõva aasta sügisel esines ta Rooamas 8 maalija ja 8 lõhega näitusel, mille korraldas L.-Aafrika Tourist Corporation. Sellelt näitusell läksid maalid edasi ühele puhtitaalia näiskunstnike näitusele, kus ta esines mitmes väljapanoil Italiat. Kokkuk kriitika oli Tiiu Kadaka töõde ile lohta väga hinday ja tõid omandati 2–3 korraga. Esinemine tõi kunstnikule audipolmi ja ta maailmaselle ärataus ajalehtede tähelepanu nii Italias kui ka L.-Aafrikas. Eriti ülistav oli Roomas ilmuva ingliskeelse ajalehe "Daily American" arvamus, mis soovitas nonfiguratiivsel maalijal pintsli kõrvale panna.

Kunstnik nimetab oma lilli Lõuna-Aafrika metsdilli või lõunamaadelt sisa leinuatuud eksemplare eksklusiivseie lilleärde akendelt. Kunstnik on lõhendanud auglosaivi sõjaliku hetsamiise treatsioon: beta kunstiline maitse ja tehnilise oovusega. Eksemplilse tõimede lõpeskus ja värvikõlina võiks kergesti viia lõigusese magunusse, aga Tiiu Kadaka värvid on tasaknatuud, siiski aga küllaldaselt mõõnsirikkad. Tagapõhi nahulik, hoolikalt valinud vastavalt estatud lillede toonidele. Oma pisanshidel on esitatud vaid üks lill, paljudel aga mitu meeldivas kompositsioonis. Et Kadaka lilled pole kaotanud ka oma botaanilist identiteeti tõnuide on kõik lehed tavakohaselt vastavatel taimede ladinakeelse nimega) näitab seegi, et ta segeb eineh kocks botaanilaite näitusega (Roomas, Firenzes). Aga nagu öeldud on ta tõõdes botaanilise ja kunstilise tantlus maitsekalt ühendatud ja ta tõõd sobivad seinakunnistaniseks nagu milline tahes maal või plaanah.

Eelpool esitatud muljed on eesläätt saadud kunstniku litografiilistel plaanshide põhjal, mida ülaleöelgitatu on näinud. Nende najal võib aga aimata ka originaalide iseloomu. Kõik need meeldivad lehed on 4 värvis ja nendega on võimalik tutvuda (ja neid soovi korral omandada). Eesti Kultuuri Koondises, kuhu nad peaksid olema pühadeks müüdiv gudnud.

E.E.

Saksa toetus abiks eesti elule Saksas

NEW YORK (YES) — Saksamaa eestlaste keskkomitee, kes korraldab Eesti Ühiskogu, Saksa Liidupaariigis liikmete asju nii Saksa riikliku eestlase kui ka Saksa maalima eestlaste poolt saadetava toetuse osas, arvestab, et seetõttu edasi tõstada ka siis kui riiklikku toetust kuni 10 protsendi võrra kärbitakse, nagu selleks on Saksamaal teatavasti juba paar aastat. Vaha maalima eestlaste toetus aitab üle mõnestki kitsaskohast Saksamaa eestlaste elus, eriti noorte rahvusliku kasvatuse osas.

Mõõdunud arusaamisessal andis keskkomitee, nõutels eesti tõlendusekoolide kulurdeks valja kõnusummas 32 000 saksa marka, rasvamõõtmisseadmeid eesti tõõkisõna kuimedes läks läi 5 500 marka, rahvuskultuurilisteks liituisteks kõikes 11 382 ja rahvatantsuruühmade ja laulukoor "Leelo" tõetamiseks kõgusummas 12 612 marka.

Uheks suuremaks kulupostiks on iga-aastased eesti noorte suvelaagrid, nõndeeks kulutati arusaadesastal veidi üle 17 000 marga.

Aastas üle 100 000 marga tõusvated väljaminekuned katab vaha maalima eestlaste toetus ainult väikese osa. Näiteks läeksis 1969. a. Australiaist 5 000, Inglismaalt 1 800, Kanadast läi 10 000, Rootsist 5 000 ja USA-st 16 000 marka.

USA eestlaste toetusest, tõpses summas 16 651 marka, andis N. Y. Eesti Abistamiskomitee 12 042, Eesti Abi 1 136, EELK Minneapolise kogudus 1 383, EELK Los Angelese kogudus 998 marka ja veel mõni vähem summa muijalt.

Saksamaa eestlased ise panid ilmemaksundena ja kohapealsete rahvaskoondiste panustena kõkkui üle 13 000 marga, mi et ilma Saksa riigiasutiste toetusets läiks enamus eestlaste rahvuskultuurilisel ja kaa abistamistöötel tegemata.

Eestlaste Abistamisfondi arusanne, millesse ei ole arvatud tõlendusekoolide, lastesuvelaagrite, kultuuritöö tegevuse jne. kuiud, nõinb toetust saatsa üle 47 000 marga, millest üle 16 000 marga on läinud vanade, haigete ja laste toetamiseks. Lisaks on eraldi noorte toetuseks vaderahina ja otsese toetusena antud läi 12 000 marka.

Saksamaale läänd eestlaste keskkel on real juhtumitel teiste maade eestlaste toetus tarvilik, hoolimata Saksa hoolekandeasutiste toetusest.

Uheks näiteks on Augsburgis vähke Maxi L., 4-a. poisike, kes sündinud väljapool eluiõ ja kelle ema kaotas ära ka oma kõik. Ema läi haiglasse ja poisike läi Saksa riigiasutiste toetusega lõõkis enamus eestlaste rahvuskultuurilisel ja kaa abistamistöötel tegemata.

Eestlaste Abistamisfondi arusanne, millesse ei ole arvatud tõlendusekoolide, lastesuvelaagrite, kultuuritöö tegevuse jne. kuiud, nõinb toetust saatsa üle 47 000 marga, millest üle 16 000 marga on läinud vanade, haigete ja laste toetamiseks. Lisaks on eraldi noorte toetuseks vaderahina ja otsese toetusena antud läi 12 000 marka.

Balti protest USA konsulaadi ees Torontos

TORONTO (MIE) — Demonstratsioonil sooviti USA peakonsulile Torontos üle anda ka vastas protestimärgukiri, millega vaeen delegatsioonil vastuvõtmist oli palutud, kuid helistamise ja koputamise peale konsulaadi ust ei avatud ja protestiliiri saadeti lära posti teel.

Protestidemonstratsioon — University Ave.-il, elgas kell 3 p.l. ja kestis tund aega. Demonstratsioonist osa võtjad oild enamuses leedulased, kuid oli arvukalt ka eestlasi ja läitlasi keskorganisatsioonide esimeeste — I Ulmanoi g. N. Kõrgemõrgeliga esmsas. Demonstratsioonist võtta arvukalt osa ka balti sõjaveteranide ühingute liikmeid. Üldkorraldusees oli juhtivalt tegev Leedu Võitlejate Ühingu esimees J. Jokubaitis.

Demonstratsioonl lõpul koguneesid baltl keskorganisatsioonide esindajad ja demonstratsioonist osavõtjad peakonsulaadi ukse ette, kus soovitl delegatsioonl sisselaskimist. Kuna seda ei võimaldatud, luges Balti Naiste Nõukogu esimene I Meglickaite ette demonstratsioonl korraldanud komitee — Ad Hoc Committee for Human Rights — protestikirja, mis oli käendatud Balti Liidu Kanadas, Leedu ja läti Liidude ja Rahvusliku Vallsvõitluse Nõukogu poolt.

● **Stockholmis kuuinlati ühiellujatena maha Martin Pitka ja Laine Linsalu.**

● **Hälsingborgis abiellusid 19.detsembril Kaie Ödõik ja Krister Paulsson.**

Antropoloog selgitamas Soomeugrilaste päritolu

Karin Mark, Zur Herkunft der finnisch-ugrischen Völker vom Standpunkt der Antropologie, Tallinn 1970.

Käesolev, ca. 150 lehek. raamat kujutab autori sõnade järgi vaid kokkuvõtet temu sõnul teemal venne keeles koostatud uurimuse manuskriptist, mida ta loodab avaldada võivat alles "mõne aja pärast". Kuris Mark on iks juba E. V. ajal tuntud ja tunnustatud antropoloogi prof. J. Aoli (Klein) õpilasi, kellest õhutatuna ta on läendavalt jätkanud viimase tööd, ette võttes alates 1955 mitropoloogilisi uurimisiiesi laial Venemaal osaliselt hõõjutulli sõjalisel soome-ugri rahvakõlukeste juurde. Päämiselt on autor K. Mark koos oma paari sõõjaaga (Ellen Kura, Ene Mäeks, Leie Heapost 30 teostanud antropoloogilisi uurimusi (mõõtmisi) Morva, Udmurti ja Mari "autonoomsete vabariikide" piirides.

Soome-ugrilaste tõelise päritolu selgitamiseks ei jätku muidugi ainult antropoloogilisiit mõõtmisiit, selleks on M. Tunnustavalt pühinnud kasutada ka kõrvaldistsiplliinide, võrdleva keeleteaduse ja arheoloogia kaasabi. Konstruktiivsed uurimistulemused ei ole aladel reivaed temu poolt sissejuhatuses võrdlemisi üksikjaikiku referimist, tunnustavalt mainitakse ka 1961 Rootsis surnud eesti arheologi prof. R. Indreko uurimistulemusi. Käesolevat saksakeelset tõlget on okup. kodumaal elav arheoloog dr Marta Schmiedehelm redigeerinud. Kui vaadelda siiiselt toda rohkete kaardijoonistega tabelitega (kuid kahjuks vastavate näidis-fotodeta) varustatud kandidaaditööd, siis tundub see mõnedes osades vähest veel veidi "rähune". Kuid raske on ja vaid ca 80 lehek. trükiarvuga olla ühelgal pürgiv ning ülevaatlik ja selge. Huvitavaim tõidusseile võiks olla Karin Marki uurimistulemuste resultaat mongolilõse elemendi kui soome-ugrilaste ja obiugrilaste juures. Selleie vastavalt leisb uurija, et ersa-mordvalased ja läänemere-soomlased oma antropoloogilisilt tunnusselt (m.h. tugev habemekasv, kõrge ninaõõn, kitsad põsenukid jne.) enim sarnanevad soome-tootslastile ja (suur-) venelaste Volga-naiil. Seevastu näitavat obiugrilased suhteliselt suuremat mõõtmisi jälgi ilma mongoliidne suur-rassi tunnuseid (mürk habemekasv, esiletungivad (mürk habeleksv, esiletungivad (mürk habeleksv, esiletungivad (mürk habeleksv, esiletungivad Eestlaste proksüü (lameduse-) indeks kõikuvat vastavalt autori mõõtmisiile 17,2 ja 22,7 vahel, elles läõõlõlkes vaid 20,0, mis vastavalt rahvusvahelisell tunnustatud skaalale moodustab piirväärtuse europiidide rassile ilma mongoliidse sekkumiseta. Tõlel absoluutsel mongoliidause-skaalal oleks eestlaste indeks seega võrdne ruiliga. Mordvalaste juures näitab seevastu uurimine kuni 33-nu sõõtuvat mongoliideedi-indeksi, mis tähendaks 15–16 protsendi segunemist. Koda-laplaste juures oleks vastavad arvud 31,7 ja 33 proti segunemine, sooma-lapplaste juures on seevastu vaid 21 protsendi mongoliidse segunemine kõõdiakõõtehtav, mõõtõtu autor leiab, et lapland õigusega ei või pidada europiidse tüübi kõõka kuuluvaiks. Muidugi obi-ugrilaste juures on vastav mongoliidne segunemine veelgi suurem, ulatudes 71-92 (index).

Lõppkokkuvõttes jõuab K. Mark tulemusiile, et atlanto-balti ja keskeuropeelised tiiipid soome-ugrilaste hulgas olevat tekkinud nende rahvaste segunemisest (ta rõõnnetel ja kokkupuutuels) mitmesugaste indeuropoiiaste rahvastega. Türgi-tatari element soome-ugriiste antropoloogilises koosseisus on seevastu palju nõrgem ning esiiduh lokaaselt mõõnad mõõtval vaid maride ja udmurtide juures.

Soome-ugri rahvad olevat K. Marki arvates juba V. ja IV. aastatuhandel enne Kristi. Uurali piirkonnast (kus nnd "seostusel" uurali rassiga) saadud laiadele aladele suunaga läänes. Too läänesiirdumine olevat M. arvates toimunud üle põhjapoolsemate paikkondade. Igaiühel laskvat kindlaeid viiba, et läänemere-soome rahaste esivanemad juba III. aastatuhande (e. Kr.) teisel poolel olid jõõdunud nende tänapäevaseiisse asupaikadesse.

Teadusliku ja üldise huviga tuleb ootama jääda loobtutandva antropoloogi Karin Marki uurimistulemuste trukist ilmumist taiel kujul.

Ar

Telegramm UNO-le:

Eraisikute mõrvamist Poolas tuleb uurida!

Seoses suurte rahutustega Poola sadamalinnades, kus sadu süüdisid naisi, lapsi ja tsiviilelanikke poola politsei ja sõjaväeüksuste ohvriks langes, saatis Rootsi Vabadusnõukogu (end. Juunikomitee) UNO ühinõigiste Komisjonile telegrammi, kus nõuakse kõhest mõrvamiskõõjõõjõõnni lõppust, kes asuks selgitama toimunud kuritegusid Poolas. Vabadusnõukogu läkituses öeldakse veel: "Diktatuurparteil juhtil, kelle võim ei tulene mitte demokraatlikult valitud, parlamentaarsest rahvastõstest või poolsõõgi surveapparaadist ja nõukogude tankide ja tõõkide kaitsest, on osutunud võimetõõks rahvale hoona mõõmaaksesid materjaalseid elamistingimusi. Kui inimesed, kellelt on võetud võimalus valimisega ja vaba sõnaõigusega ise määrata oma saatust, protesteerivad ja otse avaliikult vastu hakkavad, siis rakendab totalitaarne politsiirikk kogu oma brutaalset sõjalist jõudu. Tsensuuriga ja vaikimisega pühitavad diktatuurride juhid varjata kõike seda, mis on toimunud.

Nagu Berliinis 1953, Ungaris 1956, Tšehhoslovakkias 1968 nii nüüd ka Poolas 1970 rahulolematus käärib nende rahvaste juures kes, mitte ainal tahtel on sattunud kommunistliku süsteemi surve ja orjuse alla. Rootsi Vabadusnõukogu protesteerib Moskva poolt toetatud poola kommunistlike juhtide poola rahva vastu teostatud terrori vastu ja pöörab vähade Euroopa riikide valitsuste ja avaliku arvamise poole, et need renuaksid vabadust ja demokraatiat tõestatud Euroopa rahvastele ja riikidele, samuti et LRO poolt deklareeritud inimõigused oleks kohandatud kõigile Euroopa rahvastele."

See deklaratsioon loeti ette ka 22. dets. Stokholmis toimunud demonstratsioonil Poola saatkonna ees. Demonstratsioon oli korraldatud Poola Põgenikenõukogu, Poola Võitlejate Ühingu, Rootsi Vabadusnõukogu ja rea teiste organisatsioonide poolt ja sellest võtsid osa ka eesti ja läti organisatsioonide esindajad.

Vabad poolakad laulsid saatkonna ees oma rahvushümni ja vihutasid torvikute valguses plakateid kus seisis: Poola lõha läheb N. Liidu Moskva tankid tulevad Poola. Kommunistid vajasid vaid 25 aastat, et teha lõpp toidule Poolas, Veresaim ei aita — Poolat ei saa kunagi vestada, ega muuta puneseks, Poola rahvas peab saama võimu, punased kvislingid võile, nõuame vabasid valimisi, — Poolat juhitakse punaste kirjaoskamatute poolt, Poola rahval ei ole leiba, partaitusaad on endid aga nuumanud lihavaks jne.

● **Brandfordis Inglismaal sai 75-aastaseks Jaanus Maisaar, Vabadusristi II/3. Ta oli Vabadussõjas võitnud ka Teisest maailmasõjast.**

EESTI PÄEVA LEHT

Eesti Päevalehe tellimine uueks aastaks avatud

Eesti Päevaleht ilmub 1. jaanuarist alates kaks korda nädalas.Tellimishinnad on järgmised:

Aastatellimine	kr. 129;—
Termin (4 kuud)	kr. 45;—
Kuutellimine	kr. 12;—

Tellimine teinuk seniseks korras, kusjuures senistele tellijatele saadetakse välja sissemaksukaardid uuele, alandatud tellimishinnale. Uutel tellijatel tuleb tellimishind maksta, nagu senini, Eesti Päevalehe postgirole nr. 28850 või teatades taliitusele, tel. 08/21 84 46, postiaadress: Eesti Päevaleht, Box 16 320, Stockholm 16

Pidage rahvuslikku kontakti eesti elugs, kaasmaalastega ja kultuurigs ning kõigega, mis eestlasi huvitab, meie rahvusliku häälekandja kaudu

EESTI PÄEVALEHT